

Крім того, держава може здійснювати компенсації або доплати сільськогосподарським товаровиробникам за сільськогосподарську продукцію, що реалізується ними державі.

Оподаткування, як регулюючий вплив держави регламентується ч. 2 ст. 17 ГК.

З метою вирішення найважливіших економічних і соціальних завдань держави закони, якими регулюється оподаткування суб'єктів господарювання, повинні передбачати: 1) оптимальне поєднання фіскальної та стимулюючої функцій оподаткування; 2) стабільність (незмінність) протягом кількох років загальних правил оподаткування; 3) усунення подвійного оподаткування; 4) узгодженість з податковими системами інших країн.

Таким чином, *правовою формою регулюючого впливу держави на виробничу діяльність суб'єктів підприємництва є, насамперед, акт у вигляді цільової програми, дозволу, квоти, ліцензії, припису тощо, з яким зв'язуються передбачені законом наслідки. З точки зору співвідношення форми і змісту правовий акт виступає як правова форма державного регулювання підприємницької діяльності. Правова реалізація використаних державою методів і способів впливу на виробничу діяльність суб'єктів підприємництва і являє собою правовий режим регулюючого впливу держави.*

Окремі види регулюючого впливу держави виконують функцію обмеження свободи виробничої діяльності суб'єктів підприємництва, зокрема, ліцензування, технічне регулювання, ціноутворення тощо. Проте інші, зокрема, дотації, компенсації, податкові та митні пільги є такими, що підтримують свободу підприємництва.

БУДІВЕЛЬНИЙ РИНОК ЯК ОБ'ЄКТ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В. А. ЦІЛЕНКО, здобувач кафедри господарського права

*Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

Будівельний ринок мало привертає увагу дослідників, хоча обсяги капіталів, що обертаються в цій сфері, є доволі значними. Значною мірою це пов'язано з тим, що найголовніша проблема будівельного ринку сьогодні – це його стійка непрозорість [1]. Це пояснюється браком системної профільної інформації, недосконалої класифікації будматеріалів та типів об'єктів й одиниць вимірювань, використання «тіньових схем» в діяльності будівельних організацій, виконання ремонтно-будівельних робіт некваліфікованими бригадами – самоуками. До причин, які гальмують розвиток будівельного ринку, науковці зараховують відсутність системи обов'язкової сертифікації на чималу кількість виготовлених будівельних матеріалів та виконання ремонтно-будівельних робіт [2], з чого користуються більшість будівельних підприємств.

Між тим, дослідники вважають, що «будівельний комплекс має вагомий ресурсний потенціал для швидкого економічного розвитку, але він повністю не використовується» [3].

Будівельний ринок як система включає суб'єкти й об'єкти будівельного ринку. К його суб'єктам відносяться: інвестори, замовники, підрядчики, проектні і наукові організації, підприємства промисловості будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, будівельного і дорожнього машинобудування, виробники технологічного, енергетичного і іншого устаткування тощо. Об'єкти будівельного ринку включають: будівельну продукцію (будівлі, споруди, їх комплекси тощо), будівельні машини, транспортні засоби, матеріали, вироби, конструкції, капітал, робочу силу, інформацію тощо. Важливою є також, діяльність з надання послуг інженерного та технічного характеру, до яких належать проведення попередніх техніко-економічних обґрунтувань і досліджень, експертизи проекту, розробка програм фінансування будівництва, організація виготовлення проектної документації, проведення конкурсів і торгів, укладання договорів підряду, координація діяльності всіх учасників будівництва, а також здійснення технічного нагляду за будівництвом об'єкта архітектури та консультації економічного, фінансового або іншого характеру [4].

Узгодження попиту і пропозиції визначає цінову ситуацію, на яку, позаяк, впливає й істотна кількість не економічних чинників, що своєю чергою відображається як на попиті, так і пропозиції будівельних робіт та послуг.

Основою відновлення будівельної галузі є модернізація та розвиток будівельної інфраструктури; розширення збуту будівельної продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках України; розвиток вітчизняних державних та приватних програм інвестиційної підтримки будівництва; покращення умов та способів фасування основних видів продукції будівництва; впровадження передових інноваційних технологій у будівництво; партнерство влади та бізнесу будівельної галузі як форма довгострокової взаємодії сторін; стимулювання після продажного обслуговування і сервісу будівельних послуг; розвиток контрольних заходів до якості виробництва продукції; розширення сфери інформативної складової щодо асортименту будівельної продукції, робіт, послуг та їх якісних характеристик для основних потреб споживачів тощо.

Отже, необхідно відзначити, що невід'ємною складовою розвитку будівельної галузі є розвиток виробництва будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. І, вочевидь, як ніяка інша галузь економіки, будівництво сприяє розвитку підприємств малого бізнесу, особливо того, який спеціалізується на оздоблювальних і ремонтних роботах, на виробництві та встановленні вбудованих меблів тощо. Розвиток виробництва будівельних матеріалів значною мірою обумовлює і обсяги капітального будівництва. Галузь базується на значних місцевих сировинних ресурсах, а саме, кам'яні будівельні матеріали, вапняки, глини тощо. В той же час,

промисловість будівельних матеріалів має багатогалузевий характер. Вона об'єднує галузі добувної промисловості, таких як, природний камінь та нерудні матеріали; переробної промисловості, у вигляді цементних виробів; змішані підгалузі, які об'єднують добування та переробку сировини та матеріалів.

Основною продукцією промисловості будівельних матеріалів в Україні є швидкозастигаючий, декоративний та інші види цементу, великорозмірні хвилені та плоскі азбестоцементні листи, азбестоцементні труби підвищеної напірності, кольорові керамічні плитки, керамічна сантехніка, теплозахисне, профільне та оздоблювальне скло, склоблоки, деталі з щільного та пористого силікатного бетону, тепло- і звукоізоляційні матеріали, полімерні будматеріали та інше.

У будівництві також використовується продукція деяких інших галузей промисловості: скляної та фарфорово-фаянсової (віконне скло), хімічної промисловості (поліетиленова плівка).

Виробництво будівельних матеріалів об'єднує декілька тисяч підприємств, розташованих в усіх областях України. Так, центри виробництва продукції цементної і скляної промисловості, а також промисловості будівельної кераміки орієнтовані на сировинні райони.

Так, цементна промисловість особливо розвинена в Донецько-Придніпровському економічному районі. Виробництво будівельної кераміки розташовані в Донецькій, Харківській, Львівській та Хмельницькій областях. Також в Україні працюють заводи скляної промисловості, а саме, в містах Костянтинівці, Лисичанську, Львові, Херсоні, Керчі, Одесі, смт. Бучі (Київська область). Заводи промисловості стінових матеріалів розташовані в таких містах Ірпінь (Київська область), Запоріжжя, Полтава, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Черкаси, Чернігів, Червоний Ліман (Донецька область) тощо. Виробництво промисловості нерудних будівельних матеріалів розташовані в Запоріжжі, Житомирі, Кривому Розі, Києві, Дніпропетровську, Донецьку тощо [5, с. 532].

Таким чином, слід констатувати, що будівельний ринок є доволі комплексним функціонально спрямованим і відносно автономним механізмом та сферою господарювання. В цьому сенсі він є невід'ємною складовою національної економіки, а відтак, і державної будівельної політики. Державна політика в свою чергу реалізується через спеціально створений механізм державного впливу, що здійснюється органами публічної влади – суб'єктами організаційно-господарських відносин зі спеціальною компетенцією. Саме тому, ключовим завданням господарсько-правової науки є розробка правових форм та засобів забезпечення ефективного функціонування будівельного комплексу України.

Будівельний ринок як об'єкт господарсько-правового регулювання складається з окремих ринків, а саме: 1) ринку промислового будівництва, що в свою чергу поділяється на ринок: гідротехнічного, енергетичного, транспортного, сільського будівництва; 2) ринку житлового будівництва, що поділяється на ринок: багатопверхових будинків та індивідуального будівництва; 3) похідного ринку від ринку промислового та житлового

будівництва, це ринок проектно-вишукувальних робіт; 4) ринку ремонтно-будівельних робіт, поточного будівельного ремонту, реконструкції об'єктів; 5) ринку будівельних матеріалів, що поділяється на ринок: видобувної промисловості та ринок промислового виробництва будівельних матеріалів; 6) ринку будівельного машинобудування, обладнання та будівельного транспорту.

Список використаних джерел

1. Пасічник В. Маркетинг будівельних ринків України: поточний стан і перспективи // Маркетинг в Україні. – 2006. – №4. – С. 55–59
2. Белугін В. С. Управління будівельними організаціями в умовах ринкової економіки // Будівництво України. – 2005. – №5. – С. 13–15
3. Пинда Ю. В. Тенденції розвитку та структурних зрушень у будівельному комплексі Львівської області // Регіональна економіка. – 2008. – №3. – С. 167–174
4. Гриценко Г. М. Правове регулювання капітального будівництва за державні кошти // Автореферат дис. канд. юрид. наук / ІЕПД НАН України. – Донецьк, 2011. – 17 с.
5. Вінник О. М. Господарське право: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [О. М. Вінник]. – [2-ге вид., змін. та доп.]. – Київ: Правова єдність, 2009. – 766 с.

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ПРАВОВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Є. В. ЧЕРЕПОВСЬКИЙ, здобувач кафедри господарського права

Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», згідно з ст. 4 встановлює, що система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку складається з: прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди; прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на середньостроковий період; програм економічного і соціального розвитку АРК, областей, районів та міст на короткостроковий період. У разі необхідності прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку можуть розроблятися на більш тривалий період.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про державні цільові програми», за своєю спрямованістю державні цільові програми поділяються на: 1) економічні, що спрямовані на розв'язання комплексних галузевих і міжгалузевих проблем виробництва, підвищення його ефективності та якісних характеристик, забезпечення ресурсозбереження, створення нових виробництв, розвиток виробничої кооперації; 2) наукові, метою яких є забезпечення виконання